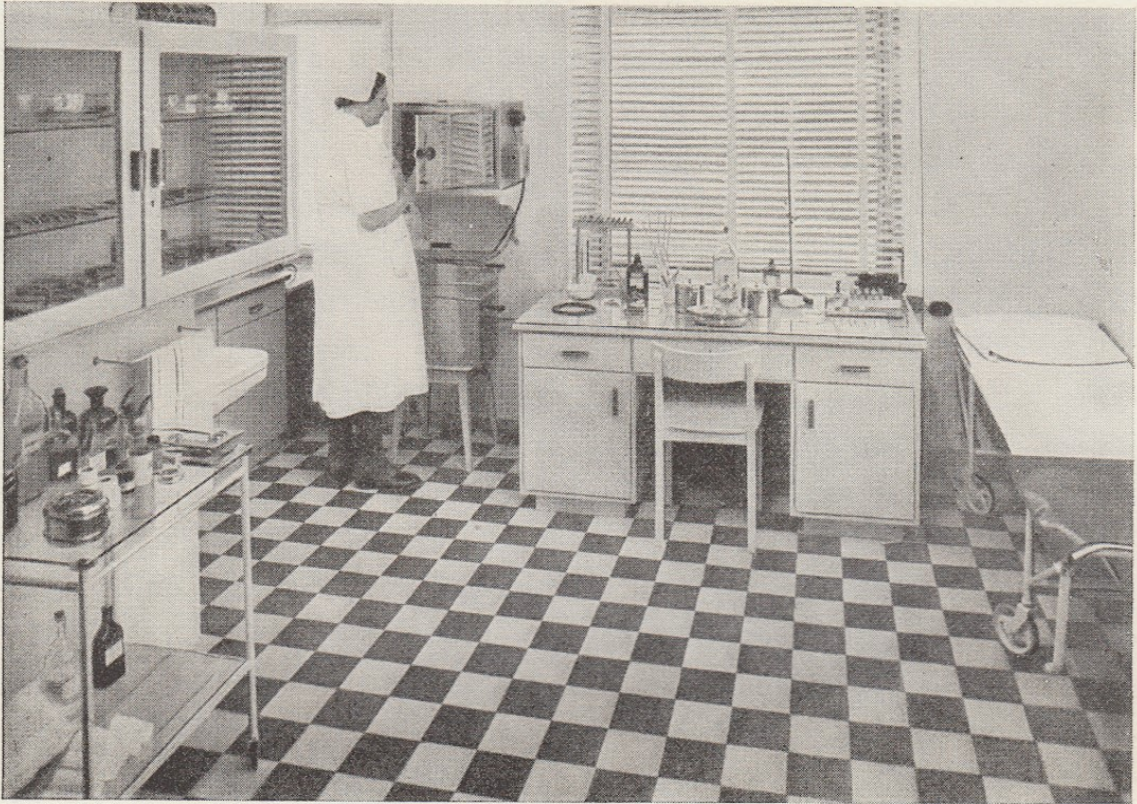

Seurahuone joutui alusta alkaen palvelemaan sekä maallisia että hengellisiä tarpeita. Näin jatkui aina 1930-luvulle saakka. Seurahuone, joka oli muodostunut vapaussodan jälkeen monien järjestöjen, mm. suojeluskunnan ja lottajärjestön kokous- ja juhlapaikaksi ja joka lisäksi oli tehty elokuvateateriksi, alkoi olla ylikansoitettu. Lähinnä tämä sai aikaan suunnitelman, että seurakunnallista työtä varten oli hankittava oma talo. Asian otti klubin vuosikokouksessa 1935 puheeksi A. Vallinheimo saaden seurakuntatalon pystyttämisehdotukselleen yksimielisen kannatuksen. Seurakuntaelämän kehittäjäksi muodostettiin erikoinen yhdistys, ns. Pikkukirkkoyhdistys, jonka aloitteesta sitten syntyi Pikkukirkko niminen rukoushuone. Yhtiön johto katsoi asiakseen antaa tällekin hankkeelle taloudellista tukeaan. Olihan hengellisen elämän hoito Tervakoskella jo kahden miespolven ajan ollut erikoisen huolenpidon kohteena. Yhtiö kustansi rakennuksen piirustukset, jotka arkkitehti J. Eklund laati, luovutti ajan patinoimat rakennushirret Toivan vanhasta riihestä ja antoi lisäksi raha-avustusta kustannusten peittämiseksi.

Näin sai Tervakosken hengellinen elämä uutta voimaa. Pikkukirkon mukana tuli Tervakoskelle myöskin oma pappi. Hengellisen elämän tarpeet tulivat tällä tavoin mahdollisimman tehokkaasti tyydytetyiksi.

4. Terveystenhoito

Ankaran nälkävuoden mukanaan tuoma lavantautiepidemia, josta lopullisesti selvitettiin vasta 1870, havahdutti yhtiön johdon ja ennen kaikkea Humblen kiinnittämään vakavaa huomiota terveydellisiin oloihin Tervakoskella. Taudin leveneminen talosta taloon pakotti toteamaan tautien tartuntavaaran. Tästä oli lähtöisin mm. Humblen työväen asuntoihin kohdistama siisteysharrastus, josta aikaisemmin on ollut puhe. Varsinaista terveydellistä huoltotoimintaa hän ei pystynyt järjestämään niinkuin olisi halunnut lääkärivoimien niukkuuden takia. Hän sai kuitenkin jo 1870-luvulla Hämeenlinnan kaupunginlääkäriin järjestämään silloin tällöin Tervakoskella vastaanottoja yhtiön kustannuksella. Nämä vastaanotot muodostuivat seuraavalla vuosikymmenellä aivan säännöllisiksi kerran kuukaudessa tapahtuviksi. Vastaanotot olivat isännöitsijän asunnossa. Kun seurahuone sitten valmistui,

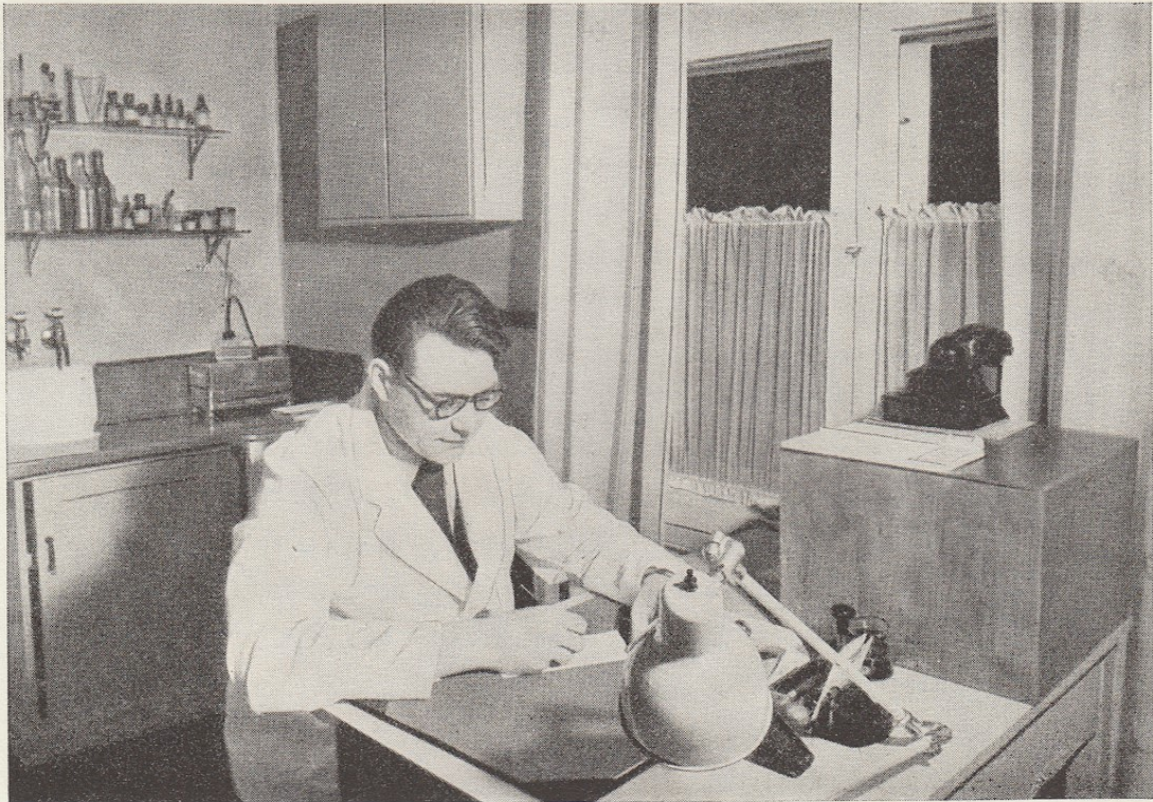

Tehtaan ensiapuasema

järjestettiin vastaanottohuone tähän rakennukseen. Yhtiö kustansi jatkuvasti lääkärinhoidon, vieläpä lääkkeetkin yhtiön palveluksessa oleville ja heidän perheittensä jäsenille.

Terveydenhoito kehittyi vähitellen yhä tehokkaammaksi. Kun lääkärin vastaanotot tapahtuivat melko harvaan, järjestettiin Tervakoskelle lääkärin kouluttamia ensiavun antajia sekä kotiapteekki sidontatarpeineen. Askel eteenpäin kehityksessä päästiin 1897, jolloin lumppurepimön työnjohtajaksi otettiin sotaväessä nelivuotisen sairaanhoitokurssin suorittanut välskäri, Eero Launis. Hänen tehtäväkseen tuli antaa apuaan sairaustapauksissa ja erikoiden ensiavun anto tapaturmien sattuessa.

Kun Janakkalaan 1908 perustettiin kunnanlääkärin virka, toimipaikkana Turenki, teki tehtaan johto heti kunnanlääkärin kanssa sopimuksen siitä, että tämä tulisi vakinaisen virkansa ohella hoitamaan myös tehtaan lääkärin tehtäviä. Lääkärin vastaanottoja oli nyt Tervakoskella joka toinen viikko. Tällä

Lääkäri vastaanottohuoneessaan

tavalla jatkui aina vuoteen 1918. Kun tällöin uusi kunnanlääkäri ei halunnut toimia enää tehtaan lääkärinä, sovittiin riihimäkeläisten lääkärien kanssa säännöllisistä vastaanotoista Tervakoskella. Vuodesta 1924 alkaen Janakkalan kunnanlääkäri oli taas tehtaan lääkärinä vuoteen 1945, jolloin lääkärikysymys järjestettiin kokonaan uudelle pohjalle.

Terveystenhoitoa on tehostettu aina sitä mukaa kuin olosuhteet ovat salineet. On syytä ehkä mainita, että jo 1880-luvulta lähtien Tervakoskella on toiminut kätilö. Ja 1920 yhtiö palkkasi tehdasyhdyskuntaan vakinaisen sairaanhoitajattaren. Tällöin järjestettiin ensiapua varten erikoinen sidontahuone, jonne siirrettiin myös lääkärin vastaanotot.

Lääkärin vastaanotot lisääntyivät uudelleen 1935, jolloin ne tulivat joka-viikkoisiksi. Ja 1945 tapahtui se suuri parannus, että Tervakoskelle otettiin oma lääkäri. Ohjesäännön mukaan hän on yhtiön johdon asiantuntija kaikissa lääkintäalaa koskevissa asioissa sekä tarkastaa mm. kaikki työhön